

คณะกรรมการค้ำโบริธาณ

‘สิงขร-ตะนาวศรี-มะริด’

เส้นทางจากด่าน ตม.สิงขร ต.คลองวาฬ
อ.เมืองประจวบคีรีขันธ์ เข้าสู่ภาคตะนาว
ศรี ประเทศเมียนมา ส่วนใหญ่เป็นถนน
ลูกรัง ในฤดูฝนแบบนี้การเดินทางทุลักทุเล
พอสมควร

ผมและทีมข่าวชายขอบ (www.
tranbordernews.co.th) ลงเก็บข้อมูล
ผู้คนและวิถีชีวิตช่วงกลางเดือนสิงหาคม
ที่ผ่านมา ใช้เส้นทางการค้าโบราณ ไล่
ตั้งแต่หมู่บ้านมุดอง, หมู่บ้านสิงขร, หมู่บ้าน
สองช่อง, อ.ตะนาวศรี ปิดท้ายที่ จ.มะริด

แวะจุดแรกบริเวณช่องสันพราน หรือ
“ด่านสิงขรเก่า” ช่องเขาธรรมชาติที่เดียว
ที่สุดของเทือกเขาตะนาวศรี ชาวบ้าน
เรียก “แดนน้อย” ชวนคาราวานชน
สินค้าไป-มาผ่านช่องนี้ มีศาลเจ้าที่ไทย
และเจ้าที่พม่าตั้งไว้ให้ผู้ผ่านทางกราบไหว้ขอ
พรให้ช่วยคุ้มกันภัยอันตราย

จากช่องสันพรานผ่านบ้านทรายขาวเข้าสู่
บ้านสิงขร อ.ตะนาวศรี หมู่บ้านแห่งนี้พูดภาษา
ไทยได้แบบคนใต้บ้านเรา ด้วยเหตุผลทาง
การเมืองและการปกครองยุคต้นกรุง
รัตนโกสินทร์ ยุคอาณานิคม และช่วง
สงครามโลกครั้งที่ 2 เหล่านี้ได้ก่อให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงอาณาเขต เกิดการอพยพโยก
ย้ายไป-มา ในท้ายสุดพวกเขากลายเป็น “คน
พม่าเชื้อสายไทย” แต่ทางการไทยเรียก “คน
ไทยพลัดถิ่น”

บางส่วนอพยพไปอยู่ ผังไทยที่
อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ เพราะ
สื่อสารกันรู้เรื่อง มีวัฒนธรรมและประเพณี
เหมือนกัน เช่น บุญเดือน 10 หนังสือดง
โนราห์ เป็นต้น

ยายเลียบ

“อยู่ทางนี้ พม่าก็ว่าคนไทย ไปอยู่ทาง
ไทย ตำรวจไทยบอกพม่า ทั้งๆ ที่พูดไทย
ได้ จะไปอยู่ไทยก็ไม่มีที่ดินทำกิน ไม่มีเงิน
ซื้อ อยู่ที่นี่สิงขรมีที่ดินบรรพบุรุษให้ทำกิน
มีญาติพี่น้อง เราเป็นคนไทยเหมือนกัน
หัวใจเป็นไทยอยู่” ยายเลียบ วัย 73 ปี กล่าว
ตัดพ้อ

ถ้าไม่มีเส้นเขตแดนกัน พวกเขาก็คน
ไทยดีๆ เรายังเอง ยิ่งได้เดินฝ่าสวนหมาก
เข้าไปดูวัดร้าง ชมศาลาการเปรียญเก่า

เกาะรอยเส้นทางการ

‘สิงขร-ตะนาวศรี’

เกวียนยังเป็นพาหนะของคนตะนาวศรีมาแต่อดีตจนปัจจุบัน

ยายเลียบ

เกวียนยังเป็นพาหนะของคนตะนาวศรีมาแต่อดีตจนปัจจุบัน

หน้ากากไม้โนราห์อายุนับร้อยปีในวัดร้างหมู่บ้านสิงขร

อ.สมเกียรติอธิบายเรื่องโนราห์

“อยู่ทางนี้ พม่าก็ว่าคนไทย ไปอยู่ทางไทย ตำรวจไทยบอกพม่า ทั้งๆ ที่พูดไทยได้ จะไปอยู่ไทยก็ไม่มีที่ดินทำกิน ไม่มีเงินซื้อ อยู่ที่สิงขรมีที่ดินบรรพบุรุษให้ทำกิน มีญาติพี่น้อง เราเป็นคนไทยเหมือนกัน หัวใจเป็นไทยอยู่” ยายเลียบ วัย 73 ปี กล่าวตัดพ้อ

ถ้าไม่มีเส้นเขตแดนกัน พวกเขาก็คนไทยดีๆ เราเอง ยิ่งได้เดินผ่าสวนหมากเข้าไปดูวัดร้าง ชมศาลาการเปรียญเก่าแก่ เขาเก็บหน้ากากไม้ที่ใช้เล่นโนราห์ เป็นหน้าพราน หน้ากากขาว และตัวตลก มีตำราสมุนไพรรเขียนด้วยภาษาไทย “สุวรรณ ศรีสุวรรณ” ไทบ้านสิงขร โกธน์ทางเล่าว่า วัดนี้เคยเป็นศูนย์กลางหมู่บ้านมากกว่า 200 ปี มีแม่น้ำสิงขรไหลผ่าน ชาวบ้านเพิ่งย้ายออกไปอยู่ติดถนนใหญ่เมื่อ 15 ปีที่ผ่านมา

แม่น้ำสิงขรด้านหนึ่งไหลไปบรรจบแม่น้ำท่าแพ ขึ้นบกเดินข้ามช่องสันพรานไป อ.กุยบุรี จ.ประจวบคีรีขันธ์ อีกด้านหนึ่งบรรจบกับแม่น้ำสองช่อง เชื่อมต่อแม่น้ำตะนาวศรี ก่อนไหลสู่อ่าวเมืองมะริด นี่เป็นโครงข่ายเส้นทางการค้าโบราณมาช้านาน

ริมแม่น้ำสองช่องยังเป็นที่ตั้งเมืองโบราณสิงขร ซึ่งทำหน้าที่ป้องกันดูแลเส้นทางค้าในอดีต มีอายุย้อนหลังนับพันปี กว่าที่จะเข้าถึงได้ เราต้องเดินฝ่าสายฝน ผ่านทุ่งนา บ่าไผ่ และดงสาบเสือ เข้าไปราวครึ่งชั่วโมง พบคูเมืองล้อมรอบที่ราบใหญ่ มีซากกำแพง ซากอิฐหลงเหลือ หากนั่งเรือตามแม่น้ำสองช่องไปเมืองตะนาวศรี

ราว 15 กิโลเมตร จะผ่านท่าเรือโบราณชื่อ “แลดองยาง” เหนือท่าเรือเป็นภูเขาซึ่งประดิษฐานรอยพระพุทธรูป มีจารึกกำกับ เมื่อไม่นานมานี้มีผู้พบเศษถ้วยชามสมัยราชวงศ์ถังและเวียดนามยุคต้น พบแรก่อนใหญ่น้ำหนัก 20 กิโลกรัม จารึกภาษาอาหรับไว้ หลักฐานทั้งหมดถูกเก็บไว้ที่พิพิธภัณฑ์เมืองทวาย

ตะนาวศรีมีอายุราว 744 ปี เคยมีกษัตริย์ปกครองก่อนตกเป็นเมืองขึ้นของกษัตริย์ไทยสลับกับพม่ามาแต่ครั้งกรุงสุโขทัย กรุงศรีฯ และต้นรัตนโกสินทร์ กษัตริย์ไทยหลายสมัยทรงตั้งข้าราชการส่วนกลางไปเป็นเจ้าเมือง คอยควบคุมดูแลเส้นทางการค้าชายกับต่างชาติ ระหว่างเมืองหลวง เพชรบุรี กุยบุรี สิงขร ตะนาวศรี และมะริด

ตัวเมืองปัจจุบันมีคูเมือง กำแพงเมือง และภูเขาโอบล้อมอยู่

ด้านหน้า ด้านหลังมีแม่น้ำ ช้อนเมืองเก่ามาหลายยุค ตารางก็โลเมตรแล้ว อ.สมฐานะลำ-โกธน์ชาวพม่า พระน้ำรัชมังคลาตั้งอยู่ ศาลหลักเมือง และวัดตะนาว

พระอุโบสถในวัดตะนาว พระเกตุได้รับอิทธิพลสุโขทัย (ยาวจรดไหล) อายุราว “ศิลปะแบบตะนาวศรี”

อ.สมเกียรติสันนิษฐาน ไทยโบราณที่กษัตริย์สมัยอยุธยาประจำเมืองขึ้น และอยู่ใน

เส้นทางการค้าโบราณ -ตะนาวศรี-มะริด'

หน้าของคนตะนาวศรีมาแต่อดีตจนปัจจุบัน

อ.สมเกียรติอธิบายเรื่องใบเสมารอบอุโบสถวัดตะนาวศรีใหญ่

แม่น้ำตะนาวศรีเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าระหว่าง
สิงขร-ตะนาวศรี-มะริดมาช้านาน

ลุยป่ากลางสายฝน ดูกุเมืองโบราณสิงขร

อีกแห่งหนึ่งที่เมืองมะริดชื่อ “วัดตอจาง” ในวันถัดมาเรานั่งเรือล่องแม่น้ำตะนาวศรีมายังเมืองมะริด ใช้เวลา 3 ชั่วโมง มาถึงแล้วขึ้นเขาชมวัดตอจาง เห็นใบเสมารอบพระอุโบสถ ลวดลายและรูปทรงร่วมสมัยอยุธยาเช่นเดียวกับที่ตะนาวศรี วัดนี้มีอายุ 328 ปี เจ้าอาวาสองค์ที่ 2 เป็นชาวสยามชื่อ “ปชุโฮเมียว”

มีหลักฐานโบราณคดีและบันทึกร่วมสมัยของชาวตะวันตกหลายฉบับบ่งบอกว่าการเดินเรือตัดแหลมมลายูผ่านทางเมืองมะริด ตะนาวศรี สิงขร มายังอ่าวไทยที่กุยบุรี เป็นเส้นทางที่นิยมใช้กันมากในหลายยุคหลายสมัย ว่ากันว่าเป็นอีกหนึ่ง “เส้นทางสายไหม” ที่สำคัญเชื่อมต่อการค้าโบราณระหว่างเปอร์เซีย อินเดีย กับจีน และเมืองต่างๆ ในสมัยทวารวดี กรุงศรีอยุธยา เรื่อยมาถึงต้นกรุงรัตนโกสินทร์

อย่างไรก็ดี หลักฐานต่างๆ ช่วยให้เห็นเพียงภาพกว้างๆ ผสมปนเปไปกับเรื่องเล่าและตำนานพื้นบ้าน ในอนาคตหากมีการศึกษาค้นคว้าจารึกต่างๆ มีการขุดค้นเมือง ท่าเรือ และชุมชนโบราณอย่างเป็นเรื่องเป็นราว น่าจะพบหลักฐานเชื่อมโยงและปะติดปะต่อจนสามารถอธิบายเรื่องราวบนเส้นทางการค้าโลกที่เป็นจริงได้กระจ่างชัดขึ้น แต่น่าเสียดายตรงทางการพม่าไม่สนใจเรื่องนี้เท่าไร ขณะที่นักวิชาการ

งคนตะนาวศรีมาแต่อดีตจนปัจจุบัน

อ.สมเกียรติอธิบายเรื่องโบสถารอบอุโบสถวัดตะนาวศรีใหญ่

ลคองยาง" เหนือ
มีจารึกกำกับ เมื่อ
ละเวียดนามยุคต้น
ทหรับไว้ หลักฐาน

ด้านหน้า ด้านหลังมีแม่น้ำตะนาวศรีต่างคูเมือง แสดงว่าสร้างทับ
ซ้อนเมืองเก่ามาหลายยุค นอกเหนือจากเดินชมเมืองในรัศมีไม่กี่
ตารางกิโลเมตรแล้ว อ.สมเกียรติ อองจิมิต นักวิชาการท้องถิ่น ใน
ฐานะล่าม-ไกด์ชาวพม่า พาไปดูสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับกรุงสยาม เช่น
สระน้ำรัชมังคลาตั้งอยู่ข้างวังโบราณซึ่งปัจจุบันสร้างวัดทับไว้
ศาลหลักเมือง และวัดตะนาวศรีใหญ่

พระอุโบสถในวัดตะนาวศรีใหญ่มีพระประธาน พระพักตร์และ
พระเกศได้รับอิทธิพลสุโขทัย จีวรแบบอยุธยา แต่พระกรรณแบบ
พม่า (ยาวจรดไหล่) อายุราว 400-500 ปี นักวิชาการท้องถิ่นเรียก
"ศิลปะแบบตะนาวศรี"

อ.สมเกียรติสันนิษฐานว่าวัดตะนาวศรีใหญ่เป็น 1 ใน 13 วัด
ไทยโบราณที่กษัตริย์สมัยกรุงศรีฯทรงมีรับสั่งให้สร้างเป็นวัดชั้นเอก
ประจำเมืองขึ้น และอยู่ในขอบเขตชั้นพิเศษของราชธานีสยาม ยังมี

อีกแห่งหนึ่งที่เมืองมะริดชื่อ "วัดตองจาง" ในวันถัดมาเรานั่งเรือล่อง
แม่น้ำตะนาวศรีมายังเมืองมะริด ใช้เวลา 3 ชั่วโมง มาถึงแล้วขึ้นเขา
ชมวัดตองจาง เห็นโบสถารอบพระอุโบสถ ลวดลายและรูปทรงร่วม
สมัยอยุธยาเช่นเดียวกับที่ตะนาวศรี วัดนี้มีอายุ 328 ปี เจ้าอาวาส
องค์ที่ 2 เป็นชาวสยามชื่อ "ปชอุเมียว"

มีหลักฐานโบราณคดีและบันทึกร่วมสมัยของชาวตะวันตกหลาย
ฉบับบ่งบอกว่าการเดินเรือตัดแหลมมลายูผ่านทางเมืองมะริด
ตะนาวศรี สิงขร มายังอ่าวไทยที่กยบุรี เป็นเส้นทางที่นิยมใช้กัน
มากในหลายยุคหลายสมัย ว่ากันว่าเป็นอีกหนึ่ง "เส้นทางสายไหม"
ที่สำคัญเชื่อมต่อการค้าโบราณระหว่างเปอร์เซีย อินเดีย กับจีน
และเมืองต่างๆ ในสมัยทวารวดี กรุงศรีอยุธยา เรื่อยมาถึงต้นกรุง
รัตนโกสินทร์

อย่างไรก็ดี หลักฐานต่างๆ ช่วยให้เห็นเพียงภาพกว้างๆ ผสมปนเป
ไปกับเรื่องเล่าและตำนานพื้นบ้าน ในอนาคตหากมีการศึกษาค้นคว้า
จารึกต่างๆ มีการขุดค้นเมือง ท่าเรือ และชุมชนโบราณอย่างเป็น
เรื่องเป็นราว น่าจะพบหลักฐานเชื่อมโยงและปะติดปะต่อจนสามารถ
อธิบายเรื่องราวบนเส้นทางการค้าโลกที่เป็นจริงได้กระจ่างชัดขึ้น แต่
น่าเสียดายตรงทางการพม่าไม่สนใจเรื่องนี้เท่าไร ขณะที่นักวิชาการ
ท้องถิ่นยังไม่มีทุนรอนพอ

อ.เอื้อมพร โดภาณรักษ์กุล นักวิชาการอิสระ ซึ่งร่วมคณะมา
ด้วยเล่าให้ฟังว่า ช่วงนี้ทำได้เพียงแลกเปลี่ยนความเห็นกับนักวิชาการ
ท้องถิ่นใน จ.ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ตะนาวศรี และมะริด เพื่อนำ
ไปสู่การร่วมมือกันศึกษาค้นคว้าในเชิงลึก ส่วนจะไปได้ไกลแค่ไหน
ขึ้นกับหลายปัจจัย โดยเฉพาะทุน

แต่ถ้าจะให้ดีที่สุด ทางกาทั้งสองประเทศจะต้องเร่งปรับปรุง
ถนนสู่เส้นทางการค้าโลกโบราณให้เร็วกว่าเดิม ยิ่งเร็วเท่าไร ยิ่งเกิด
การปฏิสัมพันธ์ของผู้คนมากขึ้น ตามมาด้วยการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ
เกิดการไคร้รู้ ฯลฯ ทั้งหมดทั้งปวงจะส่งผลต่อการเร่งพัฒนาองค์
ความรู้ทางวิชาการตามมา

รอยทางการค้าโลกสายนี้จะได้เป็นที่รู้จักยิ่งขึ้น

ภาคภูมิ ป่องภัย